

Σχεδιασμός και ανάπτυξη δεικτών ποιότητας για την αποτίμηση της συμβολής των εκπαιδευτικών ομίλων στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου

Design and development of quality indicators to assess the contribution of educational groups to the improvement of the educational project

Ιωσήφ Φραγκούλης, *Av. Καθηγητής ΑΣΠΙΑΙΤΕ, sfaka@otenet.gr*

Σοφία Μητρούλια, *Φιλόλογος, Med, smitroulia@gmail.com*

Iosif Fragoulis, *Associate Professor of ASPETE,, sfaka@otenet.gr*

Sofia Mitroulia, *Philologist,, Med, smitroulia@gmail.com*

Abstract: The term "Educational Groups" was introduced for the first time in the Greek educational system by Law 3966/2011 articles 41 and 45. Within groups, pupils- through the work of working groups- approach innovative subjects with the aim of acquiring knowledge; developing diverse skills; cultivating their interests; testing new cognitive subjects and teaching practices. In this paper our interest focuses on the design and development of quality indicators to assess the contribution of educational groups to the improvement of the educational work. We propose the creation and use of quality indicators in order to more effectively design, organize, implement and evaluate the educational activities of the creative groups in Secondary Education.

Key-words: quality indicators, educational groups, improving educational work

Περίληψη: Ο όρος «εκπαιδευτικοί όμιλοι» εισάγεται για πρώτη φορά στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα με το Νόμο 3966/2011 άρθρα 41 και 45. Στο πλαίσιο λειτουργίας των ομίλων οι μαθητές μέσα από τη λειτουργία ομάδων εργασίας προσεγγίζουν καινοτόμα αντικείμενα με στόχο την απόκτηση γνώσεων, την ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων, την καλλιέργεια των ενδιαφερόντων τους, τη δοκιμασία νέων γνωστικών αντικειμένων και διδακτικών πρακτικών.

Στην παρούσα εργασία το ενδιαφέρον μας εστιάζεται στον σχεδιασμό και την ανάπτυξη δεικτών ποιότητας για την αποτίμηση της συμβολής των εκπαιδευτικών ομίλων στη βελτίωση του εκπαιδευτικού έργου. Προτείνουμε τη δημιουργία και χρήση δεικτών ποιότητας με στόχο τον αποτελεσματικότερο σχεδιασμό, οργάνωση, υλοποίηση και αξιολόγηση των εκπαιδευτικών δράσεων των ομίλων δημιουργικότητας στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Λέξεις κλειδιά: δείκτες ποιότητας, εκπαιδευτικοί όμιλοι, βελτίωση εκπαιδευτικού έργου

1. Εισαγωγή

Μια από τις εκπαιδευτικές καινοτομίες των Πρότυπων και Πειραματικών Σχολείων Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης είναι η οργάνωση και η λειτουργία εκπαιδευτικών ομίλων. Σύμφωνα με τους Denault&Poulin (2009), έρευνες στο παρελθόν έχουν δείξει ότι η συμμετοχή των εφήβων σε ενδοσχολικούς απογευματινούς ομίλους συνδέονται άμεσα με βελτιωμένες ακαδημαϊκές επιδόσεις, επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων και παράλληλα χαμηλότερο επίπεδο αντικοινωνικής συμπεριφοράς (Denault&Poulin, 2009). Η έρευνα των Conay&Carbonaro (2010), οδήγησε σε μια έμμεση σχέση ανάμεσα στις δράσεις των εκπαιδευτικών ομίλων και την ακαδημαϊκή επίδοση. Πιο συγκεκριμένα, βρέθηκε ότι η συμμετοχή σε εκτός σχολικού προγράμματος δραστηριότητες, βοηθά τους μαθητές να βελτιώσουν τις μη γνωστικές τους δεξιότητες και αυτό συνδέεται θετικά με την ακαδημαϊκή επιτυχία. (Conay&Carbonaro, 2010).

Απαραίτητη για τη λειτουργία των ομίλων κρίνεται η προετοιμασία, η δημιουργία σχεδίων δράσεων, διδακτικών πρακτικών και καινοτομιών που συνδέονται με την θεματική του εκάστοτε εκπαιδευτικού ομίλου. Ειδικότερα, προσδιορίζονται η συγκεκριμένη θεματική του ομίλου, οι εκπαιδευτικοί στόχοι και τα προσδοκώμενα οφέλη, το αναλυτικό πρόγραμμα με συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα υλοποίησης και προτεινόμενο διδακτικό υλικό, η συνεργασία με άλλους φορείς και εκπαιδευτικά ιδρύματα καθώς και το σύστημα αποτίμησης των μαθησιακών αποτελεσμάτων.

Για την αποτίμηση της συμβολής των εκπαιδευτικών ομίλων στη βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας απαραίτητη είναι η καθιέρωση συστήματος διασφάλισης ποιότητας με τη χρήση κατάλληλων δεικτών ποιότητας.

2. Εκπαιδευτικοί όμιλοι

2.1. Ίδρυση και λειτουργία Εκπαιδευτικών Ομίλων

Ο όρος εκπαιδευτικοί όμιλοι για πρώτη φορά εισάγεται στην εκπαίδευση με το νόμο 3966/2011 αρθ. 41 & 45, όπου ορίζονται θέματα οργάνωσης και λειτουργίας τους. Ειδικότερα αποφασίζεται η λειτουργία ομίλων δημιουργικότητας και αριστείας καθώς και τμημάτων ενισχυτικής διδασκαλίας. Σύμφωνα με τις προϋποθέσεις, που τίθενται, οι όμιλοι δημιουργικότητας δεν πρέπει να έχουν απλώς χαρακτήρα επέκτασης, υποστήριξης και εντατικοποίησης των μαθημάτων που γίνονται στο σχολείο ή φροντιστηριακό χαρακτήρα. Πρέπει να έχουν έναν ολοκληρωμένο διδακτικό σχεδιασμό, ο οποίος για να είναι αποτελεσματικός θα πρέπει να περιλαμβάνει τα ακόλουθα: α) τη θεματική ενότητα στην οποία εντάσσεται η δράση του ομίλου, β) τους στόχους του ομίλου σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων- συμπεριφορών, γ) τη σύνδεση του ομίλου με το αναλυτικό πρόγραμμα, δ) το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του, ε) τον αριθμό των μαθητών και των εμπλεκόμενων στις δράσεις του εκπαιδευτικών και εξωτερικών συνεργατών, στ) το

προτεινόμενο διδακτικό υλικό, ζ) την τάξη ή τις τάξεις στις οποίες απευθύνεται., η) το σύστημα αποτίμησης των προσδοκώμενων μαθησιακών αποτελεσμάτων, θ) τα παραδοτέα, ι) τη τυχόν συνεργασία με εκπαιδευτικά ιδρύματα του εσωτερικού ή του εξωτερικού (πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, οργανισμούς, σχολεία, κ.λπ.), με ειδικούς επιστήμονες, καλλιτέχνες κλπ, κ) καθώς και τις τυχόν αναγκαίες εκπαιδευτικές επισκέψεις(Κανονισμός Λειτουργίας Εκπαιδευτικών Ομίλων <https://edu.klimaka.gr/sxoleia/peiramatika/2117-kanonismos-leitourgias-ekpaidevtikoi-omiloi-enisxytikh>).

Οι εκπαιδευτικοί τους στόχοι πρέπει να σχετίζονται με την ανάπτυξη γνώσεων και δεξιοτήτων, την καλλιέργεια ενδιαφερόντων και κλίσεων, τη δοκιμασία νέων γνωστικών αντικειμένων και διδακτικών πρακτικών. Για την ανάπτυξη των ιδιαίτερων ικανοτήτων και κλίσεων των μαθητών, τόσο του Π.Π.Σ. όσο και των δημόσιων σχολικών μονάδων της ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής του, με απόφαση του ΕΠ.Ε.Σ., που εγκρίνεται από τη Δ.Ε.Π.Π.Σ. και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, δημιουργούνται όμιλοι και ρυθμίζονται τα θέματα οργάνωσης και λειτουργίας τους. Οι όμιλοι λειτουργούν πέρα από το ωρολόγιο πρόγραμμα μία ή δύο φορές την εβδομάδα ο καθένας, σύμφωνα με την παραπάνω απόφαση. Οι όμιλοι αφορούν γνωστικούς τομείς όπως τα μαθηματικά, οι φυσικές επιστήμες, η γλώσσα, η λογοτεχνία και λοιπά πεδία όπως τα εικαστικά, ο αθλητισμός κ.ά., ώστε να δημιουργούνται πυρήνες δημιουργικότητας και αριστείας που αξιοποιούν τις αυξημένες ικανότητες ορισμένων μαθητών, χωρίς να υπονομεύεται η κοινωνικοποίησή τους(N.3966/ΦΕΚ118Α/2011. Α]ρθρ.45).

2.2. Χαρακτηριστικά εκπαιδευτικών ομίλων

Οι εκπαιδευτικοί όμιλοι χαρακτηρίζονται από την παρουσία ενός υπεύθυνου εκπαιδευτικού, τους κανόνες λειτουργίας της ομάδας, καθώς και την ύπαρξη καθορισμένου προγράμματος συμμετοχής. Αυτού του είδους οι δραστηριότητες παρέχουν στους εφήβους ευκαιρίες κοινωνικοποίησης, γνωστικές εμπειρίες, καθώς και ευκαιρίες για ανάπτυξη ποικίλων δεξιοτήτων, όπως δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας, επίλυσης συγκρούσεων κτλ (Mahoney, 2000. Mahoney&Statin, 2000).

Σύμφωνα με τον Csikszentmihalyi (1990) χαρακτηριστικά των εκπαιδευτικών ομίλων είναι τα ακόλουθα: α) το πρόγραμμα τακτικών παρακολούθησεων, β) η επίβλεψη και καθοδήγηση από έμπειρο εκπαιδευτικό, γ) οι ευκαιρίες για ανάπτυξη δεξιοτήτων, καθώς και δ) η ενεργός συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία (Mahoneyetal., 2005).

Σύμφωνα με την Κοσμά (2014) η παραγωγική χρήση του χρόνου μπορεί να επηρεάσει την επιτυχή εξέλιξη του εφήβου αλλά και τη σχολική επιτυχία. Σημαντική παράμετρος στους εκπαιδευτικούς ομίλους αποτελεί η ευχέρεια χρόνου που έχουν οι έφηβοι και πώς αυτός ο χρόνος ξοδεύεται σε μη δομημένες δραστηριότητες. Σύμφωνα με τουςEccles&Templeton, (2002) οι δομημένες και οργανωμένες δραστηριότητες αποτελούν την καλύτερη επένδυση του ελεύθερου χρόνου των εφήβων διότι: α) τους αποτρέπουν από επικίνδυνες δραστηριότητες, β) αποτελούν πεδίο μάθησης (απόκτησης γνώσεων, ανάπτυξης δεξιοτήτων,

υιοθέτησης στάσεων) γ) αυξάνουν την πιθανότητα εγκαθίδρυσης θετικής κοινωνικής συμμετοχής και δικτύων που διευκολύνουν τα τρέχοντα επίπεδα σχολικής δέσμευσης και επιτυχίας.

Κατά την Κοσμά (2014) οι εκτός ωρολογίου προγράμματος σχολικές δραστηριότητες αποτελούν δομικό συστατικό της λειτουργίας των εκπαιδευτικών ομίλων. Οι ενδοσχολικές απογευματινές δραστηριότητες είναι προσαρμοσμένες στο αναλυτικό πρόγραμμα των μαθημάτων του σχολείου καθώς και στην κουλτούρα του. Η ανάπτυξη των ομίλων τα τελευταία χρόνια οφείλεται στην πεποίθηση ότι οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης επωφελούνται από τη συμμετοχή τους σε τέτοιου είδους εκπαιδευτικές δραστηριότητες (Shernoff&Vandell,2007).

Οι εκτός προγράμματος σχολικές δραστηριότητες που υποστηρίζονται από το σχολείο διαφέρουν σε σχέση με τις εξειδικευμένες που δρουν ιδιωτικά, στο γεγονός ότι τυπικά λειτουργούν σε ένα σχεδόν καθημερινό πρόγραμμα κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς και προσφέρουν στους μαθητές ένα πλήθος από δράσεις, όπως αθλητικές δραστηριότητες, τέχνες και χειροτεχνίες, παιχνίδια, μουσική, χορό και θέατρο καθώς και δράσεις με καθορισμένο θέμα (Shernoff&Vandell, 2007).

Σύμφωνα με τους Denault&Poulin (2009), έρευνες στο παρελθόν έχουν δείξει ότι η συμμετοχή των εφήβων σε ενδοσχολικούς απογευματινούς ομίλους συνδέεται άμεσα με βελτιωμένες ακαδημαϊκές επιδόσεις, επίτευξη των εκπαιδευτικών στόχων και παράλληλα χαμηλότερο επίπεδο αντικοινωνικής συμπεριφοράς (Denault&Poulin, 2009). Αυτές οι δραστηριότητες προωθούν την εξέλιξη της ταυτότητας, των κοινωνικών δεξιοτήτων και επιπλέον δίνουν στους συμμετέχοντες την ευκαιρία να δημιουργήσουν σημαντικές σχέσεις με τους συμμαθητές τους αλλά και τους καθηγητές των δραστηριοτήτων (Denault&Poulin, 2009).

Το βασικότερο πλεονέκτημα αυτής της καινοτόμου δράσης είναι ότι μέσα από τη συμμετοχή, ενισχύονται οι δεσμοί που οι μαθητές έχουν με το σχολείο ως οργανισμό αλλά και με τα άτομα που εμπλέκονται δημιουργώντας έτσι ένα θετικό δίκτυο μεταξύ καθηγητών και μαθητών (Darling, Caldwell&Smith, 2005).

3. Δείκτες ποιότητας

Η έννοια της ποιότητας ξεκινά από τα αρχαία χρόνια με τον Αριστοτέλη (330 π.Χ.) ο οποίος πρώτος διέκρινε το «ποιόν» και τα χαρακτηριστικά του και συνεχίζεται αργότερα με τους σχολαστικούς φιλοσόφους. (Ξένος, 2003). Η έννοια της ποιότητας είναι μια έννοια πολυεδρική και το νόημά της είναι ανοικτό σε ερμηνείες και χρήσεις ανάλογα με το κοινωνικό, οικονομικό και πολιτικό πλαίσιο (Jarvis, 2004).

Ο Διεθνής Οργανισμός Προτυποποίησης (International Standards Organization, ISO 8402, 1985) ορίζει την *ποιότητα* ως το σύνολο των γνωρισμάτων και των χαρακτηριστικών του προϊόντος ή της υπηρεσίας που έχουν σχέση με τη δυνατότητα ικανοποίησης και κάλυψης

καθορισμένων αναγκών (Παπαδάκης & Φραγκούλης,2005).

Η χρήση προτύπων και η διαχείριση ολικής ποιότητας στα καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα μπορούν να διασφαλίσουν σε υψηλό βαθμό την αποτελεσματικότητά τους (Παπαδάκης & Φραγκούλης,2005). Ένα πρόβλημα σχετικά με την εξασφάλιση της ποιότητας στα καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα είναι η έλλειψη αυστηρά καθορισμένων μετρήσιμων κριτηρίων και διαδικασιών μέτρησης. Η αντιμετώπιση αυτού του προβλήματος μπορεί να επιτευχθεί με κατάλληλη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρουν τόσο οι μεθοδολογίες εξασφάλισης ποιότητας όσο και η διαχείριση ολικής ποιότητας (Παπαδάκης & Φραγκούλης,2005).

Με τον όρο *διαχείριση ολικής ποιότητας* αναφερόμαστε στον τρόπο διοίκησης ενός οργανισμού, ενός έργου ή προγράμματος εκπαίδευσης που εστιάζεται στην ποιότητα, βασίζεται στη συμμετοχή όλων των μελών του και στοχεύει στη μακροπρόθεσμη επιτυχία, μέσω της ικανοποίησης του πελάτη και στην παροχή οφελών σε όλα τα μέλη του οργανισμού και ιδιαίτερα στην κοινωνία (Καρατζιά- Σταυλιώτη& Λαμπρόπουλος,2006).

Η ποιότητα δεν αποτελεί καινούργιο αντικείμενο στον χώρο της εκπαίδευσης. Τόσο στον χώρο της τυπικής εκπαίδευσης, όσο και στον χώρο της μη τυπικής έχουν αναπτυχθεί μέθοδοι, τυπολογίες, διαδικασίες που διευκολύνουν τον έλεγχο και έχουν ως στόχο να διασφαλίσουν την ποιότητα των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και διαδικασιών. Το πλαίσιο της διασφάλισης ποιότητας δεν είναι κάτι σταθερό. Αποτελεί ένα σύστημα παραγόντων το οποίο είναι δυναμικό, συνεχώς εξελισσόμενο και βελτιούμενο σε σχέση τόσο με αυτό που αξιολογείται, όσο και με το ίδιο το πλαίσιο αξιολόγησης της ποιότητας. (Moran,2001).

Επομένως για τη διασφάλιση της ποιότητας σε καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα χρειάζεται διαρκής αποτίμηση πέντε μεθοδολογικά διαχωρισμένων συστατικών της εκπαιδευτικής διαδικασίας: α) του *έμφυχου υλικού*, β) των *εκπαιδευτικών μέσων*, γ) των *αναλυτικών προγραμμάτων*, δ) των *εκπαιδευτικών διαδικασιών* και ε) των *εκρμών – αποτελεσμάτων* (Seyfried, Kohlmeyer&Futh-Riedesser, 1999).

4. Ανάπτυξη δεικτών ποιότητας

Οι *δείκτες* ποιότητας αποτελούν μια απλή ή σύνθετη, συνήθως, ποσοτική έκφραση που συσχετίζουν τα διάφορα στοιχεία ή παραμέτρους διάρθρωσης της εκπαίδευσης και των διαδικασιών της και είναι χρήσιμοι στη λήψη αποφάσεων που στοχεύουν στη βελτίωσή της (Savelsonetal., 1987). Αποτελούν βασικό εργαλείο στη διαδικασία διασφάλισης της ποιότητας σε καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα.

Στο πεδίο υλοποίησης καινοτόμων εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όπως των προγραμμάτων ομίλων δημιουργικότητας, τα τελευταία χρόνια γίνεται προσπάθεια για τη δημιουργία κριτηρίων - δεικτών ποιότητας.

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζουμε δείκτες ποιότητας που σχετίζονται με: α) την προετοιμασία και τη σχεδίαση του ομίλου, β) το περιεχόμενο του ομίλου, γ) τη διεξαγωγή

του ομίλου, δ) τις εκπαιδευτικές μεθόδους, τεχνικές και τα εποπτικά μέσα υλοποίησής του, ε) το εκπαιδευτικό υλικό στήριξης του ομίλου, στ) την επικοινωνία του εκπαιδευτικού με τους μαθητές, ζ) την αξιολόγηση των εκπαιδευτικών διαδικασιών και των μαθησιακών αποτελεσμάτων του ομίλου, η) την αξιολόγηση της διαδικασίας αξιολόγησης του ομίλου.

Ως δείκτες ποιότητας για την **προετοιμασία και τη σχεδίαση** του ομίλου προτείνουμε:

- την διερεύνηση των εκπαιδευτικών αναγκών των μαθητών μέσω ερωτηματολογίων, συνεντεύξεων, συζητήσεων
- την επιλογή του αντικειμένου μελέτης του ομίλου σύμφωνα με τις εκπαιδευτικές ανάγκες και τα χαρακτηριστικά της ομάδας των μαθητών
- την αποσαφήνιση των σκοπών και στόχων του ομίλου (σε επίπεδο γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων – συμπεριφορών)
- την προσαρμογή των στόχων στις ανάγκες, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τα ενδιαφέροντα των μαθητών
- την επιλογή κατάλληλων εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας για την υλοποίηση των εκπαιδευτικών συναντήσεων του ομίλου
- την επιλογή του κατάλληλου εποπτικού υλικού

Ως δείκτες ποιότητας για το **περιεχόμενο** του ομίλου προτείνουμε:

- την εναρμόνιση του περιεχομένου του με τις εκπαιδευτικές ανάγκες, τα ενδιαφέροντα, τα χαρακτηριστικά και τις εμπειρίες των μαθητών
- την εναρμόνιση του περιεχομένου του σύμφωνα με το κοινωνικο-οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των μαθητών,
- τον διαθέσιμο χρόνο τους
- τον ρυθμό με τον οποίο μπορούν να συμμετέχουν στις δράσεις του ομίλου
- την εναρμόνιση του περιεχομένου του στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τη φυσιογνωμία του ομίλου
- την αξιοποίηση διεπιστημονικών προεκτάσεων στη μελέτη των επιμέρους γνωστικών αντικειμένων

Ως δείκτες ποιότητας για τη **διεξαγωγή** του ομίλου προτείνουμε:

- την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος των μαθητών με αξιοποίηση βιωματικών συμμετοχικών εκπαιδευτικών τεχνικών
- τη διαμόρφωση παιδαγωγικού συμβολαίου με τους μαθητές
- τον καθορισμό των στόχων του ομίλου και τη διασύνδεση τους με προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες της ομάδας

- τη δημιουργία ομάδων εργασίας από τους μαθητές
- τη συμμετοχή των μαθητών στις ομάδες εργασίας, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες ,επιθυμίες, κλίσεις, ενδιαφέροντα τους
- τον καθορισμό των αντικειμένων εργασίας των μελών των ομάδων
- το βαθμό μελέτης και ανάλυσης αντικειμένων του προγράμματος σε σχέση με το επίπεδο των μαθητών, τις ανάγκες τους και το διαθέσιμο χρόνο τους
- τη σύνδεση των δράσεων του ομίλου με την τοπική κοινωνία
- τον κατάλληλο χειρισμό του χρόνου (ενέργειες αναγκαίες, χρήσιμες, σχετικές)
- τη προσαρμογή της ροής των δράσεων του ομίλου στον ρυθμό των μελών των ομάδων εργασίας
- την αξιοποίηση βιβλίων – εντύπων, διαδικτυακών και άλλων πηγών για την πραγματοποίηση του ομίλου
- την άμεση και πρακτική αξιοποίηση των αποτελεσμάτων του ομίλου στην καθημερινή ζωή

Ως δείκτες ποιότητας για τις **εκπαιδευτικές μεθόδους, τεχνικές και τα εποπτικά μέσα** υλοποίησης του ομίλου προτείνουμε:

- την αξιοποίηση συμμετοχικών εκπαιδευτικών μεθόδων και τεχνικών
- τη χρήση ενεργητικών βιωματικών συμμετοχικών τεχνικών προσαρμοσμένων στα χαρακτηριστικά των μαθητών και στην ιδιαίτερη φυσιογνωμία του ομίλου
- τη διασύνδεση των εκπαιδευτικών μέσων με τις χρησιμοποιούμενες εκπαιδευτικές τεχνικές
- την επιλογή και χρήση καταλλήλων με τις χρησιμοποιούμενες εκπαιδευτικές τεχνικές και τη μορφή του προγράμματος εποπτικών μέσων διδασκαλίας
- τον σωστό χειρισμό των εποπτικών μέσων διδασκαλίας

Ως δείκτες ποιότητας για το **εκπαιδευτικό υλικό** στήριξης του ομίλου προτείνουμε:

- την καταλληλότητά του σε σχέση με τα χαρακτηριστικά των μελών της ομάδας και την ιδιαίτερη φυσιογνωμία του ομίλου
- την επάρκειά του
- τη λειτουργικότητά του σε σχέση με τον σκοπό και τους στόχους του ομίλου
- την προσέλκυση του ενδιαφέροντος των μαθητών
- τη φιλικότητά του με τους μαθητές
- τη σαφήνεια του περιεχομένου του

- την ποικιλία του (έντυπο, ηλεκτρονικό, πολυμεσικό)
- την ομαλή χρονική ενσωμάτωσή του στις δράσεις του ομίλου
- την ομαλή διασύνδεσή του με το περιεχόμενο των δράσεων του ομίλου

Ως δείκτες ποιότητας για την **επικοινωνία του εκπαιδευτικού με τους μαθητές** προτείνουμε:

- την ειλικρινή, φυσική και όχι τυπική, φιλική, υποστηρικτική , ενθαρρυντική επικοινωνία
- τη σωστή χρήση της « γλώσσας του σώματος»
- τη σωστή χρήση του χώρου
- την επαφή μέσω του βλέμματος με τις ομάδες των μαθητών
- τη διαμόρφωση κλίματος εμπιστοσύνης με τους μαθητές
- την ικανοποίηση των ιδιαίτερων αναγκών, επιθυμιών των μαθητών κατά τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος

Ως δείκτες ποιότητας για την **αξιολόγηση των εκπαιδευτικών διαδικασιών και των μαθησιακών αποτελεσμάτων** του ομίλου προτείνουμε:

- την ενεργητική συμμετοχή των μαθητών σε όλες τις φάσεις υλοποίησής των δράσεων του ομίλου
- την ανάπτυξη πρωτοβουλιών, εκτέλεση ασκήσεων, συμμετοχή σε διαδικασίες επίλυσης προβλημάτων από τα μέλη της ομάδας
- την απόκτηση γνώσεων, καλλιέργεια δεξιοτήτων, υιοθέτηση θετικών στάσεων και συμπεριφορών των εκπαιδευόμενων σε σχέση με το μελετώμενο πρόβλημα
- τη δυνατότητα εφαρμογής και αξιοποίησης των αποκτηθεισών γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών σε ανάλογες περιπτώσεις

Ως δείκτες ποιότητας για την **αξιολόγηση της διαδικασίας αξιολόγησης του ομίλου** προτείνουμε:

- την ενεργητική συμμετοχή στον σχολιασμό του παραγόμενου έργου από τις ομάδες εργασίας
- την αυτό-αξιολόγηση του τρόπου λειτουργίας των μελών των ομάδων εργασίας
- τον κριτικό αναστοχασμό των μελών των ομάδων
- τον εντοπισμό και την αναγνώριση λαθών
- τον εντοπισμό και αναθεώρηση μη αποτελεσματικών μεθόδων και διαδικασιών υλοποίησης των δράσεων του ομίλου
- την υιοθέτηση καλών εκπαιδευτικών πρακτικών

5. Συμπεράσματα- προτάσεις

Η αξιοποίηση δεικτών ποιότητας στην εκπαίδευση για την αποτίμηση της αποτελεσματικότητας των καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων αποτελεί θέμα έντονου ενδιαφέροντος σε όλα τα εκπαιδευτικά συστήματα. Όπως αναφέρεται στην «Ευρωπαϊκή Έκθεση για την ποιότητα στην εκπαίδευση» η ανάγκη για υψηλά επίπεδα γνώσεων, για διαρκή απόκτηση και ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον είναι εμφανής σε μια σειρά αποφάσεων που έλαβαν τα μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Καρατζιά-Σταυλιώτη& Λαμπρόπουλος, 2006).

Για τον έλεγχο της ποιότητας των γενικών εκπαιδευτικών δράσεων, αλλά και των ειδικών, όπως των εκπαιδευτικών ομίλων, απαραίτητη είναι η ύπαρξη δεικτών μέτρησης και συστημάτων διαχείρισης ολικής ποιότητας. Οι δείκτες ποιότητας συμβάλλουν στη βελτίωση των εκπαιδευτικών δράσεων παρέχοντας έγκυρες πληροφορίες σχετικά με τα σημεία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα οποία χρειάζεται να γίνουν βελτιώσεις. Με κατάλληλη αξιοποίηση των δεικτών ποιότητας διασφαλίζεται η επίτευξη των στόχων των εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Η εξασφάλιση υψηλής ποιότητας στις δράσεις των εκπαιδευτικών ομίλων αποτελεί άμεσο ζητούμενο από όλους τους εμπλεκόμενους σε αυτές (σχεδιαστές, οργανωτές, εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς, τοπικές κοινωνίες), καθώς οι συμμετέχοντες έχουν συγκεκριμένες εκπαιδευτικές ανάγκες, προσδοκίες και υψηλές απαιτήσεις.

Για την επιτυχή υλοποίηση των ομίλων απαραίτητη είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν στην υλοποίηση των ομίλων σε θέματα σχετικά με το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Για τη διασφάλιση της ποιότητας των εκπαιδευτικών δράσεων των ομίλων απαραίτητη είναι η υποστήριξη των εκπαιδευτικών. Η συμβολή του mentoring και του e- mentoring προς αυτή την κατεύθυνση κρίνεται ως ιδιαίτερα σημαντική (Φραγκούλης, Παπαδάκης & Βελισάριος, 2015). Στο πλαίσιο αξιοποίησης της διαδικασίας mentoring είναι δυνατή η υποστήριξη και καθοδήγηση των εκπαιδευτικών όλων των ειδικοτήτων που υλοποιούν δράσεις στο πλαίσιο λειτουργίας των εκπαιδευτικών ομίλων, τόσο εντός του σχολείου όσο και εκτός από αυτό. Τόσο το mentoring όσο και toe- mentoring προσφέρουν υποστήριξη στην αποτελεσματική υλοποίηση των δράσεων των εκπαιδευτικών ομίλων τόσο σε λιγότερο έμπειρους εκπαιδευτικούς όσο και σε εμπειρότερους. Επιπρόσθετα η όλη διαδικασία βοηθά τους εκπαιδευτικούς στη βελτίωση των οριζόντιων ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους στον εργασιακό τους χώρο. Παράλληλα, προσφέρει ευκαιρίες για διαμοίραση και αξιοποίηση εμπειριών, γνώσεων και καλών εκπαιδευτικών πρακτικών που έχουν αναπτυχθεί σε άλλες σχολικές μονάδες(Φραγκούλης, Παπαδάκης & Βελισάριος, 2015). Τέλος, συμβάλλει στην ανάπτυξη κλίματος συνεργασίας και επικοινωνίας μεταξύ των εκπαιδευτικών των σχολικών μονάδων.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Covay, E., & Carbonaro, W. (2010). «After the Bell Participation in Extracurricular Activities», *Classroom Behavior, and Academic Achievement, Sociology of Education*, 83(1), 20-45.
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal performance*. New York: Harper & Row.
- Darling, N., Caldwell, L., & Smith, R. (2005). Participation in school-based extracurricular activities and adolescent adjustment. *Journal of Leisure Research*, 37(1), 51-76.
- Denault, A.S., & Poulin, F. (2009). «Intensity of Participation in Organized Youth Activities During the High School Years: Longitudinal Associations With Adjustment», *Applied Developmental Science*, 13(2), 74-84.
- Eccles, J.S., & Templeton, J. (2002). Extracurricular and Other After-School Activities for Youth. *Review of Research in Education*, 26(1), 113-180.
- Jarvis, P. (2004). *Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση: θεωρία και πράξη* (μτφρ. Αλεξ. Μανιάτη), Μεταίχμιο: Αθήνα.
- Κανονισμός Λειτουργίας Εκπαιδευτικών Ομίλων,
<https://edu.klimaka.gr/sxoleia/peiramatika/2117-kanonismos-leitourgias-ekpaidevtikoi-omiloi-enisxytikh>
- Καρατζιά-Σταυλιώτη, Ε., & Λαμπρόπουλος, Χ. (2006). *Αξιολόγηση Αποτελεσματικότητας και Ποιότητα στην Εκπαίδευση*, Εκδόσεις Gutenberg: Αθήνα.
- Κοσμά, Σ. (2014). *Οι Ενδοσχολικοί Απογευματινοί Όμιλοι Δραστηριοτήτων στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση: Η περίπτωση του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος. Μεταπτυχιακή εργασία. Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο.*
- Mahoney, J. L., Larson, R. W., & Eccles, J. S. (Eds.). (2005). *Organized activities as contexts of development: Extracurricular activities, after school and community programs*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Mahoney, J. L. (2000). School extracurricular activity participation as a moderator in the development of antisocial patterns. *Child development*, 71(2), 502-516.
- Mahoney, J. L. & Statin, H. (2000). Leisure activities and adolescent antisocial behavior: The role of structure and social context. *Journal of Adolescence*, 23(2), 113-127.
- Moran, J. (2002). *Assessing adult learning: a guide for practitioners*, Krieger P.C: Florida.
- Ξένος, Μ. (2003). *Ποιότητα Λογισμικού*, Εκδόσεις Φιλομάθεια: Πάτρα.
- Παπαδάκης, Σ., & Φραγκούλης, Ι. (2005). ‘Η ανάπτυξη Κοινωνικών Ικανοτήτων και Δεξιοτήτων στο πλαίσιο της δια βίου μάθησης, στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Διαμόρφωση Δεικτών Ποιότητας για την Αξιολόγησή τους, *Πρακτικά 2^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου για την Εκπαίδευση Ενηλίκων*, Μεταίχμιο: Αθήνα.

- Savelson, R.,Phillips,L., &Towne, Feuer M. (1987).On the Science of Education Design Studies.*Educational Researcher*, 32(1), 25-28.
- Seyfried, E.,Kohlmeyer, K&Futh-Riedesser, R. (1999).*Supporting quality in vocational training through networking*, Thessaloniki: CEDEFOP.
- Shernoff, D. J., &Vandell, D. L. (2007). Engagement in after-school program activities: Quality of experience from the perspective of participants. *JournalofYouthandAdolescence*, 36(7), 891-903.
- Φραγκούλης, Ι., Παπαδάκης, Σ. & Βελισάριος, Α. (2016). Το e-mentoring ως θεσμός των νέων εκπαιδευτικών απομακρυσμένων σχολικών μονάδων. Στο: Γ. Μπαγάκης (Επιμ.), *Μεθοδολογία, Πολιτικές, Πρακτικές Επιμόρφωσης και Επαγγελματικής Ανάπτυξης του Εκπαιδευτικού που βασίζονται στο Σχολείο (SchoolBased)* (σ.σ.79-87). ΕκδόσειςΓρηγόρη.